

Sygn. akt I Ca 115/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 maja 2017 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Elżbieta Zalewska-Statuch

Sędziowie SSO Joanna Składowska

SSO Iwona Podwójniak

Protokolant sekretarz sądowy Elwira Kosieniak

po rozpoznaniu w dniu 24 maja 2017 roku w Sieradzu

na rozprawie

sprawy z powództwa S. T.

przeciwko (...) SA V. (...) z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Wieluniu

z dnia 25 stycznia 2017 roku, sygnatura akt I C 1196/16

1. oddala apelację;

2. zasądza od pozwanego (...) SA V. (...) w W. na rzecz powoda S. T. 450 (czterysta pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I Ca 115/17

UZASADNIENIE

W pozwie wniesionym do Sądu Rejonowego w Sieradzu w dniu 30 listopada 2016 r. powód S. T. wystąpił przeciwko (...) Spółce Akcyjnej V. (...) z siedzibą w W. o zapłatę kwoty 2 677,24 złotych tytułem odszkodowania wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 2 lutego 2016 r. oraz kosztami postępowania.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 25 stycznia 2017 r., wydanym w sprawie sygn. akt I C 1196/16, Sąd Rejonowy uwzględnił powództwo w całości, zasądzając od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2 677,24 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 2 lutego 2016 r. do dnia zapłaty oraz 1 051,00 złotych tytułem kosztów postępowania.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło po następujących ustaleniach i wnioskach:

W dniu 21 października 2015 r. o godzinie 16.30 w W. na skrzyżowaniu ulic (...) doszło do uszkodzenia pojazdu M. (...) o numerze rejestracyjnym (...) stanowiącego własność S. T.. Powód skręcając z ulicy (...) w lewo w ulicę (...) najechał lewym przednim kołem na fragment porzuconej na drodze betonowo - żuźlowej o ostrych krawędziach podstawy znaku drogowego U21.

W dniu 2 grudnia 2015 r. powód zgłosił szkodę pozwanemu jako ubezpieczycielowi z tytułu odpowiedzialności cywilnej spółki (...) Sp. z o.o. w L., która była wykonawcą robót na odcinku drogi, na którym doszło do uszkodzenia pojazdu powoda.

Decyzją z dnia 29 grudnia 2015 r. pozwany odmówił powodowi zapłaty odszkodowania podnosząc, iż z dokumentacji zgromadzonej w toku postępowania likwidacyjnego nie wynika, że do powstania szkody doszło z powodu zaniedbania obowiązków przez ubezpieczonego. Oznakowanie robót drogowych było prawidłowe i brak jest podstaw do uznania odpowiedzialności ubezpieczonego za zaistniałe zdarzenie. S. T. odwołał się od decyzji pozwanego podnosząc, iż zawinione działanie firmy (...) polegało na niezabezpieczeniu uszkodzonych, pozostawionych na ulicy (...) betonowo - żuźlowych elementów podstawy znaku U21, które pozbiali przybyli na miejsce zdarzenia funkcjonariusze policji. Do odwołania powód załączył notatkę urzędową policji oraz zdjęcia z miejsca szkody.

Pozwany potrzymał swoje stanowisko w dwóch kolejnych decyzjach odmownych wypłaty odszkodowania. Wskazał przy tym, że w opinii spółki to poszkodowany nie zachował odpowiedniej ostrożności poruszając się po remontowanej drodze. Firma (...) sp. z o.o. postawiła wszelkie znaki ostrzegawcze, które są wymagane przez prawo w przypadku prowadzenia prac remontowych dróg, a gdy dowiedziała się o wadach na miejscu zdarzenia niezwłocznie je naprawiła. Pozwany podniósł ponadto, że uszkodzenie pojazdu nie zostało zasygnalizowane bezpośrednio po zdarzeniu pracownikom na budowie, a zgłoszenie szkody po upływie półtora miesiąca od jej zaistnienia uniemożliwiło w sposób w pełni obiektywny ocenę okoliczności faktycznych występujących w dniu zdarzenia.

Sąd pierwszej instancji oddalił wniosek dowodowy pozwanego o zwrócenie się do firmy (...) Sp. z o.o. o udzielenie pisemnej informacji na temat zlokalizowania znaków drogowych oraz danych personalnych osób zajmujących się bezpośrednim nadzorem zabezpieczenia terenu budowy na skrzyżowaniu ulicy (...), wskazując, że okoliczności dotyczące zabezpieczenia miejsca budowy i stanu drogi - porzuconej na skrzyżowaniu podstawy znaku drogowego wynikają z notatki urzędowej sporządzonej przez przybyłych na miejsce szkody funkcjonariuszy policji oraz ze zdjęć wykonanych bezpośrednio po powstaniu szkody przez S. T..

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd Rejonowy wywiódł odpowiedzialność ubezpieczonego u pozwanego zarządcy drogi z art. 20 pkt 4 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 1440). Jako podstawę odpowiedzialności odszkodowawczej powołał art. 415 k.c. W ocenie Sądu, wina wykonawcy polegała na pozostawieniu remontowanego odcinka drogi bez odpowiedniego zabezpieczenia i dopuszczeniu do sytuacji, w której w godzinach natężenia ruchu drogowego na drodze porożrzucane były posiadające ostre krawędzie elementy żuźlowo - betonowej podstawy znaku drogowego U21. Kierujący samochodem M. (...) S. T. wykonując manewr skrętu w lewo z ulicy (...) w ulicę (...) nie był w stanie uniknąć - zwłaszcza przy widocznym na zdjęciach natężeniu ruchu - najechania na leżący na drodze element podstawy znaku. Z uwagi na ostre krawędzie betonowo - żuźlowej podstawy doszło do rozcięcia opony w samochodzie oraz do zarysowania aluminiowej felgi w lewym przednim kole. Uszkodzenia pojazdu i ich przyczyna - stan drogi stwierdzone zostały przez przybyłych na miejsce zdarzenia funkcjonariuszy policji, którzy usunęli leżące na drodze elementy podstawy znaku drogowego, stanowiące zagrożenie również dla innych uczestników ruchu. Przedsiębiorstwo (...), trudniące się w ramach swojej działalności zawodowej wykonywaniem remontów dróg, a co się z tym wiąże pełniące rolę tymczasowego zarządcy drogi zobowiązanego do jej zabezpieczenia w czasie robót budowlanych, nie dołożyło należytej staranności w nadzorze nad remontowanym odcinkiem drogi. Wskutek braku nadzoru nad danym odcinkiem drogi nie sprzątnięto rozrzuconych fragmentów podstawy znaku i doszło do szkody. Sąd ocenił, że zarzut, iż powód nie zwrócił się bezpośrednio po zdarzeniu do pracowników firmy (...) jest bezpodstawny, a z załączonych zdjęć nie wynika, aby w chwili zdarzenia wykonywane były czynności związane z remontem drogi.

Wobec tego Sąd zasądził odszkodowanie w wysokości wynikającej z załączonego kosztorysu wykonanego w dniu 26 października 2015 r. w związku ze zgłoszeniem szkody.

O odsetkach Sąd orzekł uwzględniając treść art. 817 § 1 i 2 k.c., a o kosztach procesu na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

Od powyższego wyroku apelację wniósł pełnomocnik pozwanego, zaskarżając orzeczenie w całości. Wyrokowi zarzucił:

1. naruszenie przepisów postępowania:

- art. 233 § 1 k.p.c. - przez niedokonanie wszechstronnego rozważania materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, zgodnie z zasadami doświadczenia życiowego, a w konsekwencji bezpodstawnie uznanie, że (...) Sp. z o.o. nie dochował należytej staranności przy zabezpieczaniu remontowanej drogi; przy czym: teren budowy był odpowiednio oznakowany i zabezpieczony, pracownicy ubezpieczonego dokonywali codziennych, cyklicznych kontroli terenu budowy w celu identyfikacji potencjalnych zagrożeń dla osób trzecich/ użytkowników drogi; po stwierdzeniu zagrożeń dla osób trzecich w czasie w/w kontroli były one niezwłocznie usuwane;
- art. 217 § 2 i 3 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. oraz 232 k.p.c. - przez oddalenie wniosków dowodowych pozwanego w przedmiocie zobowiązania wykonawcy robót zarządzającego odcinkiem drogi, na którym doszło do przedmiotowego wypadku, tj. (...) Sp. z o.o. do wskazania lokalizacji i treści znaków drogowych znajdujących się na terenie budowy oraz danych personalnych pracowników, którzy odpowiadali za zabezpieczenie odcinka drogi, a następnie przeprowadzenie dowodu z ich zeznań na okoliczność zachowania należytej staranności przez ubezpieczonego, a w konsekwencji brak winy ubezpieczonego. Wnioski te były konieczne, uzasadnione i zmierzały do rozstrzygnięcia spornych i istotnych okoliczności sprawy, a jako zgłoszone w odpowiedzi na pozew nie były spóźnione;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj;

- art. 361 § 1 k.c. poprzez jego błędne zastosowanie i przyjęcie, że między zdarzeniem z dnia 21 października 2015 roku a działaniem lub zaniechaniem (...) Sp. z o.o. zachodzi normalny, adekwatny związek przyczynowy;
- art. 415 k.c. w związku z art. 429 k.c. poprzez błędne zastosowanie mimo, że w niniejszej sprawie brak jakichkolwiek przesłanek przemawiających za faktem, że pozwany zakład ubezpieczeń ponosi odpowiedzialność za powstałą szkodę i zobowiązany jest do jej naprawienia, w postępowaniu dowodowym nie zostało wykazane, że (...) Sp. z o.o. ponosi winę za zdarzenie z dnia 21 października 2015 r.

W związku z podniesionymi zarzutami pozwany powołując się na art. 380 k.p.c. wniósł o zwrócenie się do (...) Sp. z o.o. z zobowiązaniem udzielenia pisemnej informacji, czy znane jej są przypadki by znaki drogowe niezwiązane trwale z drogą, zlokalizowane wzdłuż pasa jezdni, na której prowadzone były roboty budowlane, ulegały uszkodzeniu, a jeśli tak wskazania liczby zdarzeń oraz ich przyczyn oraz wskazania danych personalnych i adresów zamieszkania osób, które w okresie od 18 do 24 października 2015 r. zajmowały się nadzorem i zabezpieczeniem terenu budowy prowadzonej w W. w rejonie skrzyżowania ul. (...) i ul. (...) i następnie dopuszczenie dowodu z ich zeznań w charakterze świadków.

W oparciu o powyższe pełnomocnik pozwanego wniósł o:

- zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości;
- zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu stosownie do wyniku sporu;
- zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa prawnego, w postępowaniu przed Sądem drugiej instancji wedle norm przepisanych.

W uzasadnieniu skarżący wskazał, iż samo stwierdzenie, że fragmenty uszkodzonego znaku drogowego znajdowały się niezabezpieczone na drodze nie stanowi jeszcze o tym, że ubezpieczony nie uczynił zadość obowiązkom nałożonym

na niego przez prawo i można mu przypisać winę. Wnioskowane dowody, których nie przeprowadził Sąd pierwszej instancji, pozwoli ustalić istotne okoliczności w sprawie, tj. odpowiednie zabezpieczenie terenu budowy oraz bieżące kontrolowanie i usuwanie zagrożeń dla osób trzecich z terenu budowy, a co za tym idzie brak winy ubezpieczonego przedsiębiorcy drogowego.

Pełnomocnik powoda wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanego zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego jest niezasadna, chociaż uwzględniając żądanie powoda Sąd pierwszej instancji przyjął niewłaściwą podstawę prawną. Uchybienie to nie ma jednak wpływu na prawidłowość wyroku.

Wskazać trzeba, że Sąd Odwoławczy nie jest związany przedstawionymi w apelacji zarzutami naruszenia prawa materialnego i może nawet bez podniesienia takich zarzutów dokonać szczegółowej analizy zasadności zastosowania przez Sąd pierwszej instancji unormowań materialnoprawnych.

W ocenie Sądu drugiej instancji, podstawa odpowiedzialności pozwanego wynika z art. 435 k.c.

Zgodnie z tym przepisem, prowadzący na własny rachunek przedsiębiorstwo lub zakład wprawiany za pomocą sił przyrody (pary, gazu, elektryczności, paliw płynnych, itp.) ponosi odpowiedzialność za szkodę na osobie lub mieniu wyrządzoną komukolwiek przez ruch przedsiębiorstwa lub zakładu, chyba że szkoda nastąpiła wskutek siły wyższej albo wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą nie ponosi odpowiedzialności.

Przyjęcie, że przedsiębiorstwo jest wprawiane w ruch za pomocą sił przyrody wymaga uwzględnienia faktycznego znaczenia określonych technologii w działalności przedsiębiorstwa oraz oceny, czy możliwe byłoby osiągnięcie zakładanych celów produkcyjnych przedsiębiorstwa bez użycia sił przyrody. Ocena, czy przedsiębiorstwo lub zakład należy do kategorii wskazanej w art. 435 k.c., jest dokonywana in casu z uwzględnieniem faktycznego znaczenia określonych technologii w działalności przedsiębiorstwa.

Już w uzasadnieniu wyroku z dnia 1 grudnia 1962 r., I CR 460/62, LEX nr 1634668, Sąd Najwyższy wskazał, że nowoczesne przedsiębiorstwo budowlane, a w szczególności przedsiębiorstwo zajmujące się budownictwem przemysłowym, budową mostów, budową rurociągów, budową urządzeń komunikacyjnych itp. opiera swoją działalność produkcyjną już prawie wyłącznie na pracy różnych maszyn (dźwigi, koparki, samochody) poruszanych silnikami elektrycznymi lub spalinowymi i jest tym samym wprowadzane w ruch za pomocą sił przyrody.

Jak ustalił dodatkowo Sąd Okręgowy, na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego przez Sąd Rejonowy, przedmiotem działalności ubezpieczonej u pozwanego spółki są m.in.: roboty związane z budową dróg i autostrad, roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków, roboty budowlane specjalistyczne, roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej (wypis z Krajowego Rejestru Sądowego - k. 50-53). Na swojej stronie internetowej przedsiębiorstwo (...) sp. z o.o. podaje, że oferuje kompleksowe realizacje projektów drogowych, podczas realizacji których wykorzystuje nowoczesne technologie mieszanek oraz stara się na bieżąco modernizować i unowocześniać bazę sprzętową, do której należy duży i nowoczesny park maszyn czołowych producentów. Na stronie wymienione są maszyny, które posiada przedsiębiorstwo wraz ze zdjęciami. Są to: rozkładarki mas bitumicznych, walce wibracyjne, walce do robót ziemnych, koparki, spycharki, ładowarki, frezarki drogowe, koparko-ładowarki, równiarki, recykler, kruszarka, posypywacz, zmiatarka, skraparka, samochody ciężarowe (wydruki stron internetowych - k. 48-49).

Bezspornie przedsiębiorstwo (...) Sp. z o.o. charakteryzuje zatem wysoki poziom technologiczny, a korzystanie z wielu maszyn wprawianych w ruch za pomocą sił przyrody nie ma na celu jedynie wspomaganie wykonywania prac, ale umożliwia ich wykonanie. Wobec tego, nie pozostawia wątpliwości, że spółka (...) stanowi przedsiębiorstwo wprawiane w ruch za pomocą sił przyrody.

Związek przyczynowy między szkodą a ruchem przedsiębiorstwa (zakładu) ma miejsce zarówno wtedy, gdy szkoda jest bezpośrednim skutkiem użycia sił przyrody i pozostaje w adekwatnym związku przyczynowym z niebezpieczeństwem wynikającym z zastosowania tych sił, jak i wtedy, gdy pozostaje w związku z samym tylko ruchem przedsiębiorstwa lub zakładu jako całości, niezwiązanym koniecznie w danych okolicznościach z wykorzystywaniem sił przyrody (tak Sąd Najwyższy w wyrokach: z 5 stycznia 2001 r., V CKN 190/00, Legalis; z 1 kwietnia 2011 r., II PK 233/10, Legalis).

Szkoda jakiej doznał pozwany nastąpiła w związku z ruchem tego przedsiębiorstwa rozumianym jako każdy przejaw działalności przedsiębiorstwa, wynikający z określonej jego struktury organizacyjnej i jego funkcji usługowo-produkcyjnej. To pozwany w związku z prowadzonymi pracami remontowymi posługiwał się znakami drogowymi U21. Zepsuta podstawa tego znaku, na którą najechał powód znajdowała się na terenie wykonywania robót, a jednocześnie jezdni, którą odbywał się ruch drogowy. Dla zwolnienia się z odpowiedzialności pozwany musiałby wykazać istnienie jednej z przesłanek egzoneracyjnych wymienionych w art. 435 k.c. Pomimo wezwania przez Sądu odwoławczy do ustosunkowania się do tej podstawy odpowiedzialności ubezpieczonej spółki, pozwany nie powołał się na powstanie szkody przez działanie siły wyższej, ani na wyłączną winę poszkodowanego, czy też osoby trzeciej.

Przyjęcie za podstawę odpowiedzialności art. 435 k.c. skutkuje jednocześnie tym, że zarzuty apelacyjne pozwanego odnoszące się do naruszenia przepisów dotyczących ustalenia odpowiedzialności na zasadzie winy oraz związanych z nią okoliczności faktycznych są bezprzedmiotowe. Dla przypisania odpowiedzialności prowadzącemu zakład lub przedsiębiorstwo, którego odpowiedzialność konstruowana jest na zasadzie ryzyka, zbędne jest bowiem rozważanie, czy można mu przypisać zawinienie lub bezprawne zaniedbania, a co za tym idzie odpowiedzialności tej nie wyłączy przeprowadzenie dowodów wnioskowanych przez pozwanego i ustalenie, że ubezpieczona spółka właściwie zabezpieczała teren, na którym prace drogowe były realizowane.

Mając zatem na uwadze wskazane wyżej okoliczności Sąd Okręgowy uznał, że pomimo błędnej podstawy prawnej zaskarżony wyrok odpowiada prawu i na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł o oddaleniu apelacji.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., zasadzając od pozwanego na rzecz powoda zwrot opłaty za czynności pełnomocnika zgodnie z § 2 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2015 poz. 1804 ze zm.).